

ТЕМА 7

Власні особові назви

Мета: ознайомитися з історією походження імен і прізвищ; закріпити навички правопису прізвищ та конкретизувати особливості їхнього перекладу; розглянути правила творення імен по батькові, відмінювання прізвищ, імен та імен по батькові.

Напишіть конспект відповідей на теоретичні питання:

1. Походження українських прізвищ та імен.
2. Значення суфіксів українських прізвищ. Русифікація українських прізвищ.
3. Творення чоловічих і жіночих імен по батькові.
4. Відмінювання прізвищ, імен та імен по батькові. Особливості відмінювання подвійних імен та прізвищ.
5. Скарга (*напишіть скаргу на викладача, який порушує ваші права*).

Ключові слова та терміни: власні особові назви, імена по батькові, невідмінювані прізвища, слов'янські імена, суфіксальний спосіб творення.

✍ Виконати практичні завдання

1. Провідміняти подані прізвища в чоловічому й жіночому роді.

Ігор та Ірина Бондар, Олеся та Олесь Сивокінь, Ольга та Олег Коваленко, Микита та Мирослава Гнатюк, Іван та Іванна Заєць, Юлія та Юрій Ковалів, Майборода, Грибиха, Мамалига, Швець, Чернець, Буй, Панібудьласка, Добрийвечір, Кривоніс, Квітка-Основ'яненко, Драй-Хмара, Нечуй-Левицький, Білецький-Носенко.

2. Провідміняти подані іношомовні імена та прізвища, вказати форми Д.в. і Ор.в. Прокоментувати (усно) чи всі іношомовні імена та прізвища відмінюються в українській мові.

Архімед, Ісаак Ньютон, Леонард Ейлер, Готфрід Вільгельм Лейбніц, Піфагор, Рене Декарт, Генрі Бокль, Максиміліан Вебер, Герберт Спенсер, Франц Оппенгеймер, Бернар Арно, Білл Гейтс, Данте, Буало, Россіні, Шарлотта Бронте, Джон Толкін.

3. Утворити чоловічі та жіночі форми по батькові.

Андрій, Богдан, Владислав, Даниїл, Данило, Дмитро, Іван, Ігор, Ілля, Кузьма, Лука, Матвій, Микита, Микола, Нестор, Олег, Євген, Євгеній, Петро, Семен, Хома, Григорій, Юрій, Яків, Теодор, Устим, Тарас, Сава, Сергій, Ярема, Віктор, Олександр, Максим, Артур, Василь, Платон, Кирило, Валерій, Роман, Ян, Лазар, Кевін, Себастьян, Джон, Генріх.

4. Провідміняти своє прізвище, ім'я та по батькові.

5. Відредагувати речення.

1. Вас слухає черговий круглодобової диспетчерської служби Юра Загорецький. 2. Керівником заводу призначено Сидоренко Романа Ігорьовича. 3. Даний текст угоди потребує редагування, зверніться до лаборанта Микити Гончарук. 4. Під час кризи директорові Богдану Остапчук прийшлося діяти в залежності від обставин. 5. Владімір Новіченко підняв питання про часи роботи фірми і оплату понаднормових годин. 6. За результатами перевірки було виявлено багаточисельні недоліки і халатне відношення до роботи посадовця Івана Григорійовича Куйбіда.

6. Розкрити дужки, поставивши слова в потрібному відмінку.

Вулиця (Тарас Шевченко), фонд імені (Василь Симоненко), музей (Олександр Довженко), із секретарем (Іван Головня), при директорові (Володимир Пономарів), відповідального (В'ячеслав Криченко).

Домашнє завдання:

1. Користуючись словником: Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей : Словник-довідник. Київ : Наук. думка, 1986. 310 с. URL : <https://is.gd/dEcPYo> виписати інформацію про походження Вашого імені.

2. Опрацюйте питання про походження українських прізвищ, значення суфіксів, проаналізуйте ваше прізвище.

? Питання для самоперевірки

(дайте письмові відповіді у вашому конспекті)

1. Назвіть власне українські імена.
2. Які групи імен за походженням виокремлюють в українській мові?
3. Чому раніше при хрещенні дитині давали інше ім'я?
4. Коли почали вживати прізвища?
5. На які групи (за походженням) можна поділити українські прізвища?
6. На що можуть вказувати суфікси українських прізвищ?
7. Яким чином русифіковували українські прізвища?
8. За допомогою яких суфіксів утворюються чоловічі та жіночі імена по батькові? Які чергування відбуваються при творенні імен по батькові? Які є винятки з правил творення імен по батькові?
9. Які прізвища є невідмінюваними в українській мові?
10. Які відбуваються чергування при відмінюванні імен та прізвищ.